

Orijinal Makale Başlığı:

Eğitim kurumlarındaki sosyal kulüplerin etkililiğinin incelenmesi: Uygulamada değişim ihtiyacı

Makalenin İngilizce Başlığı:

Examining effectiveness of social clubs in educational organizations: Need for change in implementation

Yazar(lar):

Filiz AKAR, K. Funda NAYİR

Kaynak Gösterimi İçin:

Akar, F. & Nayir, K. F. (2015). Eğitim kurumlarındaki sosyal kulüplerin etkililiğinin incelenmesi: Uygulamada değişim ihtiyacı. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(2), 167-186, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.009>.

Original Title of Article:

Eğitim kurumlarındaki sosyal kulüplerin etkililiğinin incelenmesi: Uygulamada değişim ihtiyacı

English Title of Article:

Examining effectiveness of social clubs in educational organizations: Need for change in implementation

Author(s):

Filiz AKAR, K. Funda NAYİR

For Cite in:

Akar, F. & Nayir, K. F. (2015). Eğitim kurumlarındaki sosyal kulüplerin etkililiğinin incelenmesi: Uygulamada değişim ihtiyacı. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(2), 167-186, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.009>.

Eğitim Kurumlarındaki Sosyal Kulüplerin Etkililiğinin İncelenmesi: Uygulamada Değişim İhtiyacı*

Filiz AKAR^{a†}, K. Funda NAYİR^b

^aBozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yozgat/Türkiye

^bKaratekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çankırı /Türkiye

Makale Bilgisi

DOI: 10.14527/pegegog.2015.009

Makale Geçmişi:

Geliş 02 Ocak 2014

Düzeltilme 19 Aralık 2014

Kabul 04 Şubat 2015

Anahtar Kelimeler:

Sosyal Kulüp,

Etkililik,

Öğrenci,

Okul Yönetimi,

Değişim.

Öz

Bu çalışma kamu ilköğretim okulları ve liselerde uygulanan sosyal kulüp çalışmalarının etkililiğine ilişkin var olan durumu öğrenci görüşlerine dayalı olarak ortaya koymak, geleceğe dönük önerileri saptama amacı taşımaktadır. Tarama türünde yapılan araştırmada; nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini İstanbul ili'nde öğrenim gören toplam 1574 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen "Sosyal Kulüplerin Amacına İlişkin Görüşler" ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Nicel veriler, yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, ilişkisiz t-testi, ilişkisiz varyans analizi (ANOVA) ile çözümlenmiştir. Nitel verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Lise öğrencileri sosyal kulüp çalışmalarını etkisiz bulurken, ilköğretim öğrencileri etkili bulmaktadır. Öğrenci görüşleri arasında öğretim kademesi ve sınıf düzeyine göre anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Nitel verilerin çözümlenmesi sonucunda, sosyal kulüplerin etkili olma nedenleri "Kişisel Gelişim" ve "Öğretmen Etkisi"; etkisiz olma nedenleri "Uygulama Boşluğu", "Önemsememe Yaklaşımı", "Yönetsel Sorunlar" ve "Kişisel Nedenler" olmak üzere dört tema altında toplanmıştır.

Examining Effectiveness of Social Clubs in Educational Organizations: Need for Change in Implementation

Article Info

DOI: 10.14527/pegegog.2015.009

Article history:

Received 02 January 2014

Revised 19 December 2014

Accepted 04 February 2014

Keywords:

Social Club,

Effectiveness,

Student,

School Management,

Change.

Abstract

This study aims to identify the opinions and recommendations of students concerning the effectiveness of social clubs in state primary and high schools in İstanbul. In this survey both qualitative and quantitative methods were used. The study comprises of a sample of 1574 students. The data of the study was collected through the "Opinions About the Aims of Social Clubs Scale" which was developed by the researchers. The quantitative data was analysed by using percentages, frequencies, arithmetic mean, standard deviation, independent t-test and ANOVA. To analyse the qualitative data, content analysis technique was used. According to results high school students think that social clubs are ineffective, however, primary school students think that social clubs are effective. there was a significant difference according to level of education and grade level. The reasons of ineffectiveness of school social clubs were collected under four themes which are "Implementation Gap", "Managerial Problems", "Personal Reasons", "Lack of Importance". The reasons for students finding the social clubs ineffective were that school principals and teachers did not find social clubs activities' important, no meetings or events were conducted and insufficient club course hours.

* Bu çalışmanın bir bölümü 2012 yılında Ankara'da ODTÜ Eğitim Fakültesi tarafından düzenlenen "Uygulamalı Eğitim Kongresinde" bildiri özeti olarak sunulmuştur.

†Yazar: cologne97@yahoo.com

Giriş

Okullar sadece akademik bilgilerin aktarıldığı değil, aynı zamanda ders dışı etkinliklerle öğrencilerin yetenek ve ilgi alanlarının geliştirildiği, sosyalleştikleri, olumlu davranış kazandırılmasının beklendiği kurumlardır. Okullar, akademik öğretimin yanı sıra sosyal etkinlikler ve ders dışı etkinlikleri planlayıp gerçekleştirmekten de sorumludurlar. Bir anlamda okullar, öğretim işlevini dersler, eğitim işlevini sosyal etkinlikler ile bütünleştirerek yürütmektedir. Öğrencinin ders dışı etkinliklere katılımı, yeteneklerini geliştirebilme ve beceri kazanma fırsatı sağlamaktadır. Ders dışı etkinlikler, toplumsal yaşam için son derece önemli olan bireysel ve sosyal becerilerin gelişmesine olanak sağlamakta, benlik saygısı, özdenetim gibi olumlu psikolojik etkilerle öğrencilerin kendilerini gerçekleştirebilmelerine aracılık etmektedir. Bu anlamda okullarda sosyal, sanatsal, sportif faaliyetler ve bunların etkili olarak yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

Ders dışı etkinliklere katılmak, öğrencilerin sosyal ağlar oluşturmasını, kendisinde olmayan sosyal kaynaklara daha rahat ulaşmasını sağlamaktadır (Darling, Caldwell & Smith, 2005). Danish ve Gulotta'ya göre (2000) ders dışı etkinlikler öğrencilerin akranlarıyla bir araya gelerek sosyalleşmesine, kendine amaçlar koymasına ve bu amaçlar için çaba göstermesine yardımcı olmaktadır (cite in: Darling, Caldwell & Smith, 2005). Mahoney ve Gairns'in (1997) araştırmasında ise ders dışı etkinlerin okula devam etmede etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, en az bir yıl ders dışı etkinliklere katılan risk altındaki öğrencilerin okul terk oranları azalmaktadır.

Okullarda ders dışı sosyal etkinlikler, Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'ne bağlı olarak yürütülmektedir. 2005 yılında yürürlüğe giren yönetmeliğin amacı "resmî, özel ilköğretim ve ortaöğretim okul, kurumlarında ders programlarının yanında öğrencide güven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya ve beceriler kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ile toplum hizmeti çalışmalarının usul ve esaslarını düzenlemektir." Bu yönetmelik kapsamında okullarda sosyal etkinlikler, danışman öğretmenlerin rehberliğinde; öğrenci kulüpleri kurarak ve toplum hizmeti çalışmaları gerçekleştirilerek yürütülmektedir. Okullarda sosyal etkinlikleri koordine etmek amacı ile sosyal etkinlik komitesinin kurulması da gerekmektedir.

Yönetmeliğin gerek başlığını gerekse içeriğini oluşturan sosyal etkinlik, "Öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları ile her türlü gezi, yarışma, yayın, gösteri, tiyatro, spor, münazara ve benzeri diğer etkinlikleri", öğrenci kulübü "Öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve okul dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan grubu", toplum hizmeti, "Öğrencilerin, yaş ve bilgi seviyesine uygun olarak her türlü toplum ve çevre sorunlarının çözümüne katkı sağlamak amacıyla yapacakları çalışmaları" ifade etmektedir. Sosyal etkinliklerin amacı ise; "Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak; öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılâplarına, Anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı yurttaşlar olarak yetişmelerine, yeteneklerini geliştirerek gerekli donanımı kazanmalarına katkıda bulunmaktır" şeklinde ifade edilmektedir. Yönetmeliğe göre, içinde; kültür edebiyat, spor, bilim-fen, tiyatro, satranç, izcilik, meslek tanıtma, bilinçli tüketicilik, yeşili koruma gibi birçok konunun yer aldığı toplam 32 öğrenci kulübü kurulması önerilmekte, aynı zamanda okulun ihtiyacına göre bazı kulüpler çıkarılıp, farklı konularda da öğrenci kulüpleri kurulabilmektedir.

Görüldüğü gibi resmi yönetmelik yazılı olarak, okullarda yürütülecek sosyal etkinliklerin amaç, süreç, işleyiş, görev dağılımı ve sonuçların değerlendirilmesi anlamındaki usul ve esasları içeren, uygulamaya yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Ancak öğrenci, okul çevresi ve toplum açısından önem taşıyan bir eğitim faaliyeti sayılabilecek bu çalışmaların, yazılı metinlerdeki gibi işleyemediği ve uygulamada çeşitli sorunlar yaşandığı yönünde görüş ve bulgular bulunmaktadır.

2010-2011 eğitim-öğretim yılında Elazığ'da ilköğretim okullarında danışman öğretmen ve öğrencilerle, kulüp çalışmalarının gerçekleşme düzeyi konusunda yapılan araştırmaya göre, kulüp çalışmalarının etkili ve verimli geçmediği, bazı kulüplerin hiç kurulmadığı, bazılarının kurulsun da öğrenci temsilcisinin olmadığı, danışman öğretmenlerin kulüp öğrencilerini tanımadığı bulgusuna ulaşılmıştır (Gökçer & Zircirli, 2011). Oysa öğrencinin akademik olduğu kadar, psikolojik, sosyal ve kültürel gelişimine olanak sağlayan sosyal kulüplerin etkililiği büyük önem taşımaktadır.

Sosyal kulüp çalışmaları, öğrencilerin demokratik tutum geliştirmesi, ekip çalışmasını öğrenmeleri, yetenek ve ilgileri doğrultusunda çalışmaları, başkalarına saygı, ortak amaçları paylaşma, proje planlama ve yürütme, araştırma yapma, problem çözme, etik kurallara uyma, kendi ve çevresiyle olumlu ilişkiler kurma gibi çoğu sosyal becerileri geliştirmelerine olanak sağlayan eğitsel imkânlar olarak açıklanabilir. Gençlerde etkili sosyal ve kişilerarası becerilerin kazanılması, özellikle kimlik ve kişilik gelişiminde temel olması nedeniyle çok önemlidir. Diğer bir deyişle sosyal etkinliğe katılım süreci, öğrenciye sosyal becerilerini geliştirebileceği bir ortam sağlamaktadır. Çünkü öğrencilerin, hayatta ve okulda başarılı olmak için sosyal becerilere ihtiyacı vardır (Awbrey, Longo, Lynd & Payne, 2008).

Gresham ve Elliot'a göre (1984) sosyal beceriler, bireyin diğerleriyle etkileşim içindeyken; kabul gören tepkileri edinip, görmeyen tepkilerden sakındığı, sosyal olarak onaylanan öğrenilmiş davranışlardır. Sosyal beceriler işbirliği, sorumluluk, empati, kendini kontrol, onaylama grupları altında toplanmaktadır (Gresham & Elliott, 1990; cite in: Elliott & Buse, 1991). Sosyal becerileri rahat ve etkin kullanabilen birey, gerektiği gibi duygu, düşünce ve isteklerini çevresine iletebildiği için çevresiyle olan iletişimde daha az sorun yaşamaktadır (Albayrak Arın, 1999). Hem ödüllendirici olumlu davranışları kazanma, hem de istenmeyen davranışları edinmemeye kabiliyetleridir (Libet & Lewinsohn, 1973, 304). Konuyu sosyal zekâ kavramına bağlı olarak açıklayan Kuzgun'a göre (2006, 26) ise sosyal beceri, kişinin toplum için gerekli becerileri kazanabilme gücü; başkalarını anlama, işbirliği yapabilme, sorumluluk alabilme gibi yeteneklerdir. Sosyal beceri eksikliği durumunda bireyler, duygusal ve sosyal açıdan ilişki kurmada, ilişkileri devam ettirmede ve ilişkilerde karşılaştıkları güçlüklerle baş çıkma yollarını öğrenmede sorun yaşamaktadırlar (Akfırat, 2004, 7). Hatta sosyal beceri yoksunluğu, ilerleyen yıllarda suç işleme, okulu bırakma, düşük akademik başarı, anti sosyal davranışlar, alkolizm ve yetişkin psikozları gibi sorunlar doğurabilmektedir (Elibol Gültekin, 2008, 7). Aynı zamanda sosyal beceri eksikliği, performans eksiklikleri ve kazanım eksikliklerine yol açmaktadır (Gresham, Eliot & Ketler, 2010).

Sosyal kulüp çalışmaları ve sosyal etkinliklere katılım süreci, öğrenciye sosyal becerilerini geliştirebileceği ortamları sunmaktadır. Öğrenciler, etkili iletişim, problem çözme, uyumlu arkadaşlık ilişkileri yürütebilme gibi becerileri sosyal etkinlikler ve sosyal kulüp çalışmaları ile kazanabilmektedirler. Araştırmalara göre, sosyal etkinliklere katılım ve sosyal beceri eğitimleri; gençlerde olumlu psikososyal gelişime (Büküşoğlu & Bayturan, 2005), akademik başarı ve akademik yeterliklerinin düzelmesine (Williams, 2011), problem çözme becerileri, karmaşık duyguları anlama yeteneklerinin anlamlı düzeyde artmasına (Bauminger, 2002) yol açmaktadır. Sosyal beceri kazanımı, akademik başarı, olumlu arkadaşlık ilişkileri, etkili öğrenme fırsatlarına dâhil olma, uyumlu aile ilişkileri geliştirmeye yardımcı olabilmektedir (Awbrey, Longo, Lynd & Payne, 2008). Büküşoğlu ve Bayturan'ın (2005) 389 gençle yaptığı araştırmada, serbest zaman etkinliklerine katılımın olumlu yönde psikososyal gelişime sağladığı, serbest zaman etkinliklerine katılımları sonrası gençlerin kendilerini daha aktif, girişken, güvenli ve daha az kaygılı algıladıkları bulunmuştur. Aynı zamanda araştırma kendini tanıma, düşüncelerini ifade edebilme, sorumluluk alma gibi sosyal becerilerde belirgin bir artış olduğunu, serbest zaman etkinliklerinin gençlerin akademik başarılarını artırdığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, okulların, öğrencilerin akademik başarıları kadar, bireysel ve sosyal becerilerini geliştirmelerine ortam sağlaması açısından sosyal kulüp çalışmalarının, etkili ve amacına uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Sosyal kulüp çalışmalarının etkililiği, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirebilme imkânı sağlamaktadır. Sosyal kulüp çalışmalarının etkili şekilde yürütülmesi, sanal ortamlarda uzun süreler geçiren öğrencilerin gerçek yaşamda sosyal becerilerini geliştirme, ilgi ve yeteneklerini keşfetme ortamı sunması açısından geçmişe göre daha büyük önem taşımaktadır. Akkök'ün (1996, 2-3) sınıflandırmasına göre ise sosyal beceriler "İlişkiyi başlatma ve sürdürme, Grupla bir işi yürütme, Duygulara yönelik

beceriler, Saldırgan davranışlarla başa çıkma becerileri, Stres durumuyla başa çıkma becerileri, Plan yapma ve problem çözme becerileri”dir. Görüldüğü gibi sosyal beceri sınıflandırmaları, çocuğun veya gencin toplumsallaşma sürecinde kazanması gereken önemli becerileri içermektedir.

Sosyal kulüp çalışmalarının etkili olarak yürütülmesi, zamanlarının çoğunu bilgisayar başında ya da cep telefonları ile geçirerek, gerçek yaşam deneyimlerinden uzaklaşan ergenlerin ve çocukların; yaşadığı sosyalleşme ve iletişim becerilerine bağlı sorunların giderilebilmesi açısından da önemlidir. Yapılan araştırmalarda, sosyal beceri eğitiminin ergenlerin içedönüklük düzeylerinde azalma sağladığı (Dikmeer,1997), utangaçlık düzeyi yüksek olan ergenlerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olduğu bulunmuştur (Kozanoğlu,2006). Günümüzde birçok veri çoğunluğu öğrenci olan gençlerin teknoloji ile kurdukları iletişimin yoğunluğundan ve oluşturduğu sorunlardan bahsetmektedir (Alavi, Maracy, Jannatifard & Eslami, 2011; Caplan, Williams & Yee, 2009). Amacına uygun kullanıldığında sayısız yararı olan internet, yoğun kullanıldığında sosyalleşme sorunları, okul devamsızlıkları, akademik başarıda düşme, aile ile sorunlar, depresyon gibi birçok psikolojik ve sosyal sorunlar doğurmaktadır. Bu anlamda, etkili olarak yürütülen sosyal kulüp çalışmaları kapsamında öğrenciler gerçek yaşam içinde sağlıklı iletişim kurma, problem çözme, yeteneklerinin farkına varma ve kullanma, planlı çalışma, arkadaşları ile ortak amaçlar doğrultusunda etkinlikler düzenleme, sorumluluk alma gibi birçok yararlı tutum ve beceriyi geliştirebilecektir. Sosyal kulüp çalışmalarının etkili yürütüldüğü bir okul ortamında öğrenciler, gerçek yaşam becerilerinin geliştirebilecek, hatta şiddet ve olumsuz duygulardan uzaklaşma olanağı yakalayacaklardır.

Bu bağlamda öğrencilere sosyal becerileri kazandırmakta önemli bir aracı işlev gören sosyal kulüp çalışmalarının etkili yürütülmesi önem taşımaktadır. Etkililik, amaçlar ve onların gerçekleştirilme düzeyleri ile ilgilidir (Yılmaz & Taştan, 2006). Etkililik, çıktılarda sağlanan başarı (Grasso, 1994), amacı gerçekleştirme düzeyi (Hoy & Miskel, 1987) olarak tanımlanmaktadır. Gerek tanım gerekse model ve yaklaşımlarda farklılıklar bulunmasına rağmen etkililiğin en çok fikir birliği içinde olunan temel ölçütü, amaç modeline göre “amaçlara ulaşma düzeyidir”. Amaca ulaşmadaki başarı düzeyi etkililiğin derecesini (Barnard, 1938) gösterir (cite in: Karslı, 2004, 16). Yanı sıra Etkisizlik-Etkililik Modeli’ne göre etkililik, okullarda etkisizliğe yol açan faktörlerin yokluğunun derecesidir. Etkililiğin temel göstergeleri arasında; var olan çalışmalardaki aksaklıklar ve eksiklikler, fonksiyonsuzluklar, güçlükler ve eksiklikler gelir. Okulun uygulama aksaklık ya da eksikliklerinin, okul fonksiyonları ile ilişkisi, onun etkililiğini tayin eder (Balcı, 2005, 61). Sosyal kulüp çalışmaları, her bir kulüp için öğrencilerin yıl boyunca danışman öğretmenler rehberliğinde etkinlik ve projeler planlamalarını ve yürütmelerini öngörmektedir. Bu çalışmalarla, sosyal kulüplerin amaçları arasında yer alan sorumluluk alma, yeteneklerini geliştirme, kendini tanıma, planlı çalışma, girişimci olma gibi birçok tutum ve becerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Sosyal kulüp çalışmalarını etkili yürütmek için eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğrenci projelerini desteklemeleri, mekân ve donanım sağlamaları, öğrencileri motive etmeleri, zaman ayırmaları, öğrencinin sadece akademik değil psiko-sosyal gelişimi açısından öneminin farkında olunması, sosyal kulüp çalışmalarının akademik başarı hedeflerinin arkasında kalmayacak şekilde sistematik biçimde planlanıp yürütülmesi gerekmektedir.

Okulların sosyal kulüp çalışmalarını ne derece etkili yürüttüğü, hangi sorunlarla karşılaşıldığı ve çözüm önerilerini konu edinen bazı araştırmalar bulunmaktadır. Eroğlu’nun (2008) kulüp rehber öğretmenleri, kulüp yöneticisi öğrenciler ve okul yöneticilerinin katılımı ile yaptığı araştırmada sosyal kulüp çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri incelenmiştir. Canbay’ın (2007) çalışmasında, ilköğretim kurumlarında sosyal kulüp kavramı ve müzik kulübünün işlevi ve önemi vurgulanmıştır. Gökyer ve Zincirli (2011) tarafından, kulüp çalışmalarının gerçekleştirme düzeyine ilişkin danışman öğretmen ve kulüp temsilcisi öğrencilerinin algılarını konu edinen bir araştırma yürütülmüş, Karslı ise (2006) ilköğretim okullarında sosyal kulüp çalışmalarının öğrencilerin yöneticilik niteliklerinin gelişmesine katkısını araştırmıştır. Ayrıca ilköğretim okullarında sosyal kulüp faaliyetlerinin durumunu inceleyen bir çalışmada gerçekleştirilmiştir (Keskin, 2005).

Sosyalleşilen ilk kurum olarak okullar, sosyal becerilerin geliştirilmesinde ve öğrencilerin hayata hazırlanmasında önemli bir işlevi yerine getirme sorumluluğu taşımaktadır. Günümüzde eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin sosyal kulüp çalışmalarının etkililiğini, net nesli olarak da anılan, teknoloji ile iç içe yaşamının sosyal çevreden uzaklaşma, gerçek yaşamda beceri yoksunluğu, iletişimsizlik gibi sorunları yaşama riski taşıyan yeni nesil öğrencilerin gelişimi bağlamında değerlendirmesinde yarar bulunmaktadır. Bu bağlamda, sosyal kulüp çalışmalarının amaçlarına ulaşması ve etkili olarak yürütülmesinin, öğrencilerin psikolojik ve sosyal olarak iyi olma haline katkısı, potansiyel ve yeteneklerini kullanarak kendilerini gerçekleştirebilme imkânı sağlamasında eğitim ve okul yöneticilerine, öğretmenlere önemli roller düştüğü söylenebilir. Öğrenciler ise, sosyal kulüp çalışmalarının asıl katılımcıları ve yararlanıcılarıdır. Bu anlamda öğrenci kulübü çalışmasının amaçlarına ulaşmış ve etkililiği konusunda öğrenci görüşleri, önemli bir kaynak olma özelliği taşımaktadır. Sosyal kulüp çalışmalarının etkililiği, amaçlarına ulaşma düzeyi, yönetmelikte belirtilen amaçlara okuldaki pratiklerin uyup uymadığı, öğrenciye kazandırdıkları, yaşanan sorunlar, olası avantajlar konusunda öğrenci görüşleri önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, öğrenci görüşlerine göre okullarda sosyal kulüp çalışmalarının etkililiğine ilişkin var olan durumu belirleyerek geleceğe dönük önerileri ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin ilköğretim ve lise öğrencilerinin görüşleri nasıldır?
2. Sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin öğrenci görüşleri, cinsiyet, öğretim kademesi, sınıf düzeyi ve üye olunan kulüp değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin sosyal kulüp çalışmalarını etkili bulma nedenleri nelerdir?
4. Öğrencilerin sosyal kulüp çalışmalarını etkisiz bulma nedenleri nelerdir?
5. Öğrencilerin sosyal kulüplerin etkililiği konusunda geleceğe yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve verilerin çözümlenmesi konularına yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Tarama modelinde yapılan bu çalışmada nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Bu iki yöntemin birlikte kullanılma nedeni araştırmanın belirlenen amaçlarına yönelik öğrenci görüşlerinin nicel verilerle daha etkili betimlenmesi, nitel verilerin ise sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin öğrencilerin görüş ve önerilerini detaylı ve derinlemesine ortaya çıkarmasıdır. Bununla birlikte örneklem sayısının fazla olması ve farklı zamanlarda yapılacak iki ayrı uygulamanın zorluğu ve ekonomikliğinin gözetilmesi nedeniyle nitel ve nicel veriler eş zamanlı toplanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın ilk iki alt amacı olan “sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin öğrenci görüşleri ve bu görüşlerin değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine” ilişkin veriler nicel veri toplama tekniğiyle, araştırmanın son üç amacı olan “öğrencilerin sosyal kulüp çalışmalarını etkili ve etkisiz bulma nedenleri ile geleceğe yönelik önerilerini” ortaya çıkarmak için gerekli veriler ise ölçeğin sonunda açık uçlu sorular kullanılarak yazılı olarak elde edilmiştir. Dolayısıyla tüm veriler eş zamanlı ve birlikte toplanmıştır.

Evren - Örneklem

Araştırmanın hedef evrenini 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul İl’inde beş ilçede (Bakırköy, Bahçelievler, Bayrampaşa, Sarıyer, Zeytinburnu) ilköğretim ve liselerde öğrenim gören 275 832 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, ilköğretim ve lise olmak üzere iki eğitim kademesinden 16 okulda öğrenim gören 1574 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada ilçeler seçilirken araştırmacıların

ulaşma ve uygulama yapma kolaylığı sağlaması; sosyo ekonomik statü olarak görece farklı özellikleri temsil eden ilçeler olması; her bir ilçede lise düzeyinde genel, mesleki-teknik, Anadolu olmak üzere üç farklı okul türünü barındırması ölçütleri dikkate alındığı için örneklem seçiminde amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Örnekleme giren okul ve öğrencilerin seçiminde ise basit tesadüfî örnekleme tekniği kullanılmıştır.

Öğrencilerin 939'u Kız (% 59,7), 635'i Erkek'tir (% 40,3). 1014 öğrenci lise (% 64,4), 560 öğrenci ilköğretim (% 35,6) öğrencisidir. Açık uçlu sorulara 255 (% 30) ilköğretim ve 877 (% 70) lise öğrencisi olmak üzere toplam 1132 öğrenci yanıt vermiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Sosyal Kulüp Çalışmalarının Amacına İlişkin Görüşler Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf düzeyi, üye olunan kulüp değişkenlerine dair sorular, ikinci bölümde kulüp çalışmalarının amacına ilişkin ifadelerin yer aldığı 21 madde ile üç açık uçlu soru yer almaktadır. Ölçme aracı geliştirilirken ilk olarak "İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği"nde yer alan amaç ve ilkeler incelenmiş ve konuyla ilgili alanyazın taraması yapılmıştır. Ölçekte sosyal kulüp çalışmalarının amaçlarına ilişkin ifadeler kişiselleştirilerek öğrenci kazanım ifadeleri halinde hazırlanmıştır. Sosyal kulüplerin etkililiğini belirlemede "ifadelerde belirtilen amaçlara ulaşma düzeyi" ölçütü dikkate alınmıştır. Ölçekte "Sosyal kulüp çalışmaları sonucunda" kök cümlesi kullanılarak ifadeler tamamlanmıştır. Örneğin, ölçek formunda; "kulüp çalışmaları sonucunda yeteneklerimi geliştiririm" ifadesine katılım düzeyi sorulmuştur. Ölçek formundaki 21 madde beşli Likert dereceleme ölçeği şeklinde hazırlanmış, yanıtlar "hiç katılmıyorum", "az katılıyorum", "orta derecede katılıyorum", "çok katılıyorum" "tamamen katılıyorum" şeklinde sıralanmıştır. Etkililik konusundaki görüşleri derinleştirmek ve önerileri almak amacıyla üç açık uçlu soru hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçek formu beş alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve görüşler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Veri toplama aracının belirlenen okullarda uygulanabilmesi için İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuş ve içinde alan ve ölçme uzmanı üyelerin bulunduğu ilgili komisyondan resmi izin alınmıştır. Komisyon, ölçme aracını inceleyerek uygulamaya uygun bulmuş ve araştırma izni vermiştir.

Ölçek geliştirme sürecinde öncelikle 193 öğrenci ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda ölçeğin yapı geçerliliğini sınamak için faktör analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, maddelerin faktör yük değerleri, 87 ile .68 arasında olup, açıklanan toplam varyans % 63,7'dir. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı, .97 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara dayalı olarak ölçeğin tek faktörlü bir yapı gösterdiği görülmüştür.

Nitel verilerin geçerliği için öğrencilerin açık uçlu sorulara verdiği yanıtlar soru maddelerine göre ayrılarak dökümü yapılmıştır. Her bir soru için benzer görüşler bir araya toplanmıştır. Temalar oluşturulurken ilgili görüşleri içermesine ve ilgisiz görüşlerin dışarıda kalmasına ve temalar arasındaki ilişkiye dikkat edilmiştir. Araştırmanın tutarlılığı için çözümlenmeler araştırmacılar tarafından ayrı ayrı yapılarak kodlanmış ve temalandırılmış daha sonra bu kod ve temalar üçüncü bir araştırmacıya gösterilerek kontrolü sağlanmıştır. Temaları yansıtan örnek görüşler doğrudan alıntı olarak verilerek verilerin aktarılabilirliği sağlanmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Verilerin çözülmesinde araştırmanın amaçlarına uygun olarak ilk iki amaç için nicel çözümleme teknikleri, son üç amaca ilişkin olarak nitel veri çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde betimsel istatistikler, T-testi ve ANOVA, açık uçlu sorulardan elde edilen nitel verilerin çözülmesinde tümevarımsal çözümleme kullanılmıştır. Nicel verilerin çözülmesinde öncelikle

veri dosyasında uç değer taraması yapılmış ve uç değer olan veriler veri setinden çıkarılarak 1574 veri üzerinden analizler yapılmıştır. Daha sonra dağılımın normalliği test edilmiş ve değişkenlere göre dağılımın normal olduğu görülerek parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Nicel verilerin çözümlenmesinde manidarlık için anlamlılık düzeyi $\alpha=0.05$ alınmıştır. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda ortaya çıkan farkların kaynağının belirlenmesi için varyansların eşit olması durumunda Scheffe, varyansların eşit olmaması durumunda ise Dunnet C testi kullanılmıştır.

Nitel verilerin çözümlenmesinde bir içerik analizi yöntemi olan, toplanan verilerin detaylı olarak incelenerek kodlandığı ve buradan temaların oluşturulduğu tümevarımsal çözümleme (Tesch, 1990:cite in: Creswell, 2012, 238) kullanılmıştır. Tümevarımsal çözümleme üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Öncelikle öğrencilerin görüşleri tek tek çıkarılmış daha sonra benzer görüşler bir araya getirilmiş ve temalara ulaşılmıştır. Analizler araştırmacılar tarafından ayrı ayrı yapılarak karşılaştırılmış ve daha sonra dışarıdan bir araştırmacı tarafından kontrol edilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın birinci amacına yönelik olarak, sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin öğrenci görüşleri incelenmiş, nicel verilerden elde edilen bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Sosyal Kulüplerin Etkililiğine İlişkin Öğrenci Görüşleri.

Madde	İlköğretim			Lise (Genel, Anadolu, Mesleki ve Teknik)			Genel Toplam		
	$\bar{X}$	S	Önem	$\bar{X}$	S	Önem	$\bar{X}$	S	Önem
1. Problemlerimi çözme becerisi kazanırım	3.45	1.30	20	2.77	1.48	20	3.01	1.46	20
2. Kendimi tanırım	4.15	1.27	1	3.37	1.55	2	3.65	1.51	1
3. Bireysel hedeflerimi belirlerim.	3.77	1.35	15	3.16	1.49	9.5	3.38	1.47	13
4. Yeteneklerimi geliştiririm.	3.92	1.32	8.5	3.14	1.47	11	3.42	1.46	9
5. Yeteneklerini toplum yararına kullanırım.	3.72	1.30	16	3.00	1.49	16	3.25	1.47	16
6. Çevre koruma bilinci kazanırım.	3.82	1.30	13	3.13	1.53	12	3.37	1.49	14
7. Kendime güvenim gelişir.	3.89	1.36	10.5	3.28	1.53	5	3.50	1.50	6
8. Planlı çalışma alışkanlığı edinirim.	3.64	1.36	17	2.88	1.46	19	3.15	1.47	19
9. İlgili ve yeteneklerimi keşfederim.	3.80	1.36	14	3.20	1.50	8	3.41	1.48	10.5
10. İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyarım.	3.97	1.26	5	3.32	1.52	3	3.55	1.46	4
11. Serbest zamanlarını verimli kullanmayı öğrenirim.	3.89	1.27	10.5	3.11	1.51	13	3.39	1.48	12
12. Girişimcilik becerisi edinirim.	3.56	1.31	18	2.97	1.49	17	3.18	1.45	18
13. Yeni durum ve çevreye uyum sağlarım.	3.92	1.23	8.5	3.16	1.45	9.5	3.43	1.42	8
14. Tutumlu olmayı öğrenirim.	3.87	1.34	12	2.93	1.58	18	3.26	1.57	15
15. Bireysel farklılıklara saygı gösteririm.	4.06	1.24	2	3.29	1.54	4	3.56	1.48	3
16. Farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörüyü karşılarım.	4.03	1.34	3	3.38	1.61	1	3.61	1.55	2
17. Aldığım görevi istekle yaparım.	3.96	1.30	6	3.21	1.51	7	3.48	1.48	7
18. Sorumluluk duygum gelişir.	3.95	1.31	7	3.26	1.54	6	3.51	1.49	5
19. Toplumsal sorunlarla ilgilenirim.	3.54	1.35	19	3.02	1.47	15	3.21	1.45	17
20. Toplumsal sorunların çözümüne ilişkin projeler geliştiririm.	3.31	1.40	21	2.73	1.47	21	2.94	1.47	21
21. Grup çalışmalarına katılırım.	4.02	1.30	4	3.07	1.56	14	3.41	1.54	10.5
Toplam	80.35 (3.82) n=560			65.47 (3.11) n=1014			70.76 (3.36) n=1574		

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın birinci amacına ilişkin olarak, öğrencilerin ($70.76/\bar{X}=3.36$) amaçlara ulaşma bakımından sosyal kulüp çalışmalarını “orta” düzeyde etkili bulunduğu görülmektedir. Eğitim-öğretim kademesine göre ortalamalar incelendiğinde ise sosyal kulüp çalışmalarını ilköğretim öğrencileri ($80.35/\bar{X}=3.82$) “çok” düzeyde lise öğrencileri ($65.47/\bar{X}=3.11$) “orta” düzeyde etkili bulmaktadır.

Öğrencilerin en yüksek katılım gösterdiği ilk üç madde “Kendimi tanırım” . “Bireysel farklılıklara saygı gösteririm” ve “Farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörüyü karşılarım” maddeleridir. En yüksek katılım gösterilen maddelere genel toplamda öğrencilerin tümü “çok” düzeyinde katılırken; ilköğretim öğrencileri “çok” , lise öğrencileri “orta” düzeyde katılım göstermiştir. Öğrencilerin en düşük katılım gösterdikleri iki madde ise “Toplumsal sorunların çözümüne ilişkin projeler geliştiririm” ve “Problemlerimi çözme becerisi kazanırım” maddeleridir. “Toplumsal sorunlarla ilgilenirim” maddesine ilköğretim öğrencileri. “Planlı çalışma alışkanlığı edinirim” maddesine lise öğrencileri ve öğrencilerin tümü en düşük katılımı göstermiştir.

Öğrencilerin sosyal kulüp çalışmalarını etkili bulup bulmadığını ortaya çıkarmak amacıyla sorulan “Sizce sosyal etkinlik kapsamında yer alan kulüp çalışmaları etkili olarak yürütülmekte midir?” sorusuna 255 ilköğretim, 877 lise öğrencisi yanıtlamıştır. Okullarda yürütülen sosyal kulüp çalışmalarını öğrencilerin %30 u (n=255) etkili, %70’i (n=877) ise etkisiz bulmaktadır. İlköğretim öğrencilerinin % 74’ü, lise öğrencilerinin % 18’i sosyal kulüp çalışmalarını etkili bulurken, lise öğrencilerinin % 82’si ilköğretim öğrencilerinin ise % 26’sı etkisiz bulmaktadır.

Araştırmanın ikinci amacı, sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin öğrenci görüşlerinin, cinsiyet, öğretim kademesi, sınıf düzeyi, üye olunan kulüp değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlenmesidir. Sosyal kulüplerin etkililiği konusunda öğrenci görüşlerinin cinsiyete ve öğretim kademesine göre karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçları aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Öğrencilerin Sosyal Kulüplerin Etkililiği Konusundaki Görüşlerinin Cinsiyete ve Öğretim Kademesine Göre Karşılaştırılması.

Değişkenler	Kategoriler	N	$\bar{X}$	S	sd	T	P
Cinsiyet	Kız	939	71.28	25.08	1572	1.03	.30
	Erkek	639	69.99	23.54			
Öğretim Kademesi	Lise	1014	65.47	25.46	1572	12.07	.000
	İlköğretim	560	80.35	19.17			

Tablo 2’ye göre öğrencilerin sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre fark görülmezken [$t_{(1572)}= 1.03$; $p>.05$], öğretim kademesine göre [$t_{(1572)} = 12.17$; $p<.05$] görüşler arasında anlamlı fark vardır. Görüşlere ilişkin ortalamalar incelendiğinde ilköğretim öğrencilerinin ($\bar{X}=80.35$) ortalaması, lise öğrencilerinin ortalamasından ($\bar{X}=65.47$) yüksektir.

Öğrencilerin sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeyi ve üye olunan kulübe göre karşılaştırmaları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Sosyal Kulüplerin Etkilliliği Konusundaki Görüşlerinin Sınıf Düzeyi ve Üye Olunan Kulübe Göre Karşılaştırılması.

Değişkenler	Kategoriler	N	$\bar{X}$	S	Sd	F	P	Anlamlı Fark (Dunnet C)
Sınıf Düzeyi	5. sınıf	66	79.31	18.42	7.1565	33.35	.00	5-10. 5-11. 5-12
	6. sınıf	196	83.97	17.41				
	7. sınıf	174	82.00	18.32				6-8. 6-9. 6-10 6-11.6-12
	8. sınıf	123	73.08	21.29				7-8 . 7-9. 7-10.
	9. sınıf	225	72.59	21.72				7-11 . 7-12
	10. sınıf	304	69.36	23.77				
	11. sınıf	371	59.54	25.68				
	12. sınıf	114	60.30	30.27				
Değişkenler	Kategoriler	N	$\bar{X}$	S	Sd	F	P	Anlamlı Fark
Üye Olunan Kulüp	Bilim-fen	102	73.31	23.11	15.1373	1.09	.35	
	Satranç	67	70.34	24.62				
	Spor	152	71.15	24.76				
	Tiyatro	64	70.10	26.09				
	Resim	109	70.79	24.55				
	Gezi	138	71.93	22.88				
	Sivil savunma	104	71.95	26.17				
	Kızılay ve sağlıklı beslenme	65	74.70	24.51				
	İnsan hakları ve Demokrasi	46	71.86	22.35				
	Müzik	83	78.20	22.58				
	Yayın ve iletişim	91	72.85	23.28				
	Felsefe	55	65.32	25.83				
	Kütüphanecilik	78	69.39	24.84				
	Girişimcilik	41	70.24	25.38				
	Çevre koruma	138	71.65	21.20				
	Sosyal yardımlaşma	56	65.94	25.24				

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğrencilerin sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında sınıf düzeyine göre fark vardır [$F_{(7,1565)} = 33.35$; $p < .05$]. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan DunnetC testi sonuçları incelendiğinde. 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 79.31$) ve 10. sınıf ($\bar{X} = 69.36$), 11. Sınıf ($\bar{X} = 59.54$), 12. sınıf ($\bar{X} = 60.30$) öğrencilerinin görüşleri arasında; 6. sınıf öğrencileri ($\bar{X} = 83.97$) ile 7. sınıf öğrencileri görüşleri ($\bar{X} = 83.97$) olmak üzere her iki grubun görüşleri ve 8. sınıf ($\bar{X} = 73.08$), 9. sınıf ($\bar{X} = 72.59$), 10. sınıf ($\bar{X} = 69.36$), 11. sınıf ($\bar{X} = 59.54$) öğrencileri arasında farklılık olduğu görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde en yüksek ortalamaya 6. Sınıf en düşük ortalamaya 1. sınıf öğrencilerinin sahip olduğu, sınıf düzeyi yükseldikçe ortalamaların düştüğü izlenmektedir.

Öğrencilerin sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında üye oldukları kulübe göre fark yoktur [$F_{(15, 1373)} = 1.09$; $p > .05$]. Bu bulgu sosyal kulüplerin anlamlı fark yaratacak bir etkililik düzeyinde algılanmadığı şeklinde yorumlanabilir. Araştırmanın üçüncü amacına ilişkin olarak öğrenci görüşlerine göre “Sosyal kulüp çalışmalarının etkili olma nedenleri” aşağıda Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4
Sosyal Kulüplerin Etkili Olma Nedenleri.

Tema	Görüşler	İlköğretim	Lise	Toplam
		f	f	f
Öğretmen Etkisi	Zevkli etkinlik ve çalışma yapılması	42	18	60
	Öğretmen ilgisi ve rehberliği	10	15	25
	Düzenli toplantı-çalışma yapılması		4	4
Kişisel Gelişim	Sosyalleşme ortamı sağlama		8	8
	Güven, saygı, sorumluluk kazanma		4	4
	Kendine güveninin artması	1		1
		53 (%52)	49(%48)	102

Sosyal kulüplerin etkili olma nedenleri (f=102); öğretmen etkisi(f=89) ve kişisel gelişim(f=13) temaları altında toplanmaktadır. Sosyal kulüp çalışmalarının etkili olma nedenlerini ifade eden öğrencilerin %52 si ilköğretim, %48’i lise öğrencileridir. Zevkli etkinlik ve çalışma yapılması (f=60) ve Öğretmen ilgisi ve rehberliği (f=25) hem ilköğretim hem lise öğrencileri tarafından en sık ifade edilen sosyal kulüplerin etkili olma nedenleridir.

Sosyal kulüp çalışmalarının etkili olma nedenlerini kişisel gelişim teması bağlamında ifade eden öğrencilerin görüşleri (Kız,7. sınıf)“...kulübü sayesinde yeni çıkan kitapları, filmleri, oyunları (tiyatro) öğreniyorum. Güncel konulara değinerek toplumu ilgilendiren konuları öğreniyorum” şeklinde, bir diğer öğrenci (Kız,10. sınıf) “Kulüp çalışmaları insanı her açıdan çok geliştiriyor” (Kız, 7. sınıf), “...Evet (etkili) yürütülüyor. İki haftada bir Çarşamba günleri dördüncü derste kulüplere gideriz. Çeşitli ödevler verilir ve bu sayede kulüplerde olmadığımız iki hafta boyunca konuyu pekiştirmiş oluruz.” şeklinde ifade edilmektedir. Araştırmanın dördüncü amacına ilişkin olarak öğrenci görüşlerine göre “Sosyal kulüp çalışmalarının etkisiz olma nedenleri” aşağıda Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5’te görüldüğü gibi sosyal kulüplerin etkisiz olma nedenleri (f=499); Uygulama boşluğu(f=282). Önemsememe yaklaşımı (f=142), Yönetimsel nedenler(f=69), Kişisel nedenler (f=6) temaları altında toplanmaktadır. Hem lise hem ilköğretim öğrencilerinin en sık ifade ettiği etkisizlik nedenleri “Uygulama Boşluğu” ve “Önemsememe Yaklaşımı” temaları altında ifade edilmektedir. Lise öğrencilerinin en sık ifade ettiği etkisizlik nedenleri “Etkinlik ve toplantı yapılmaması” iken, ilköğretim öğrencilerinin en sık ifade ettiği etkisizlik nedeni “ders sayısının yetersizliği” dir.

Sosyal kulüp çalışmalarının etkisiz olma nedenlerini ifade eden öğrencilerin %90’ı lise, %10’u ilköğretim öğrencisidir. Sosyal kulüp çalışmalarının etkisiz olma nedenlerini uygulama boşluğu ve önemseme teması bağlamında bir lise öğrencisi (Kız, 10. sınıf): “Yeteri kadar etkili olduğunu düşünmüyorum. Yabancı ülkelerde hem spor, hem eğlence, hem öğretici aktiviteler var. Bizim kulüp çalışmalarımız, başkan, yazman, sayman seçtikten sonra bir daha hiç görüşmemek üzerine kurulu” şeklinde, bir başka lise öğrencisi (Kız,11.sınıf): “Kulüpler tamamen formalite olarak varlığını sürdürmektedir” şeklinde ifade etmektedir.

Tablo 5
Sosyal Kulüplerin Etkisiz Olma Nedenleri .

Tema	Görüşler	İlköğretim	Lise	Toplam
		f	f	f
Uygulama Boşluğu	Etkinlik, kulüp çalışması yapılmıyor	10	165	175
	Toplantı hiç/bile yapılmıyor		82	82
	Ders boş geçiyor	3	3	6
	Planlanan işler yapılmıyor	3		3
	Bir şey yapılmıyor		12	12
	Ders işliyoruz		4	4
Önemsememe Yaklaşımı	Önem verilmiyor	4	82	86
	Okul, öğretmen ve öğrenciler çalışmaları gereksiz görür	4	34	38
	Öğretmenimiz ilgilenmiyor	5	3	8
	Öğrenciler ilgilenmiyor	2	8	10
Yönetsel sorunlar	Kulüp ders saati yetersiz	14	21	35
	Çalışmalar ilgi çekici değil		12	12
	Okullar sınava odaklanmış		9	9
	Kulüpler kalabalık	1	3	4
	Okul imkânları kısıtlı		7	7
	Herkes istediği kulüpte değil		1	1
	Güzel bir kulüp yok		1	1
Kişisel nedenler	İstemiyorum	1		1
	Öğrenciler şımarıyor	1		1
	Bir şey öğrenmedim	4		4
		52(%10)	447(%90)	499

Öğrenciler tarafından en sık ifade edilen etkisiz olma nedenleri “Uygulama boşluğu” teması altında toplanmaktadır. Bu bağlamda ifade edilen öğrenci görüşlerinden bazıları şunlardır “Ayda yılda bir kere toplanıyoruz. Onda da pano görevi verip yollanıyoruz” (Kız, 10. sınıf), “Kulüp var ama kulüp çalışması yok. Öğrencilerle çalışma yapılmıyor. Kulüp çalışması en önemli eksikliktir” (Erkek,11. sınıf), “Ne yapılırsa boş. kulübümün ismini zor hatırladım”. “Önemsememe” ise bir öğrenci tarafından (Erkek, 11. sınıf): “Okul çevremizde bulunduğum bölüm ile ilgili etkinlik yapabileceğimiz alanlar ve tesisler bulunmasına rağmen değerlendirilmemesi benim ve arkadaşlarım için sıkıntı verici bir durum. Bu konulara daha çok değer verilmesini isterim. Bu yapıldığı takdirde bu branştaki insanların bireysel yeteneklerinin daha çabuk fark edileceğini düşünüyorum” , bir diğer öğrenci ise (Kız, 11.sınıf) “Kulüp çalışmalarına yeteri kadar ilgi gösterilmiyor. Öğrencilerin ilgi alanlarına göre dâhil olması gereken bu kulüpler gönüllük esasına dayanmamaktadır. Bu yüzden de kulüp çalışmalarından verim sağlanamamaktadır. Bunun dışında kulüp çalışmalarına yeteri kadar zaman da ayrılmamaktadır” şeklinde aktarmaktadır. Araştırmanın beşinci amacı olan “Öğrencilerin sosyal kulüplerin etkililiği konusunda geleceğe yönelik önerileri” aşağıda Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü gibi sosyal kulüplerin etkililiğine yönelik öğrenci önerileri, Uygulamanın Değişmesi (f=287), Yaklaşımın Değişmesi (f=200), İşleyişin Değişmesi (f=46.%8), Olanakların Artırılması (f=47) temaları altında toplanmaktadır. Sosyal kulüplerin etkililiği konusunda öneride bulunan öğrencilerin %24’ü ilköğretim, %76’sı lise öğrencileridir.

Tablo 6
Sosyal Kulüplerin Etkililiği Konusunda Geleceğe Yönelik Öneriler.

Tema	Görüşler	İlköğretim f	Lise f	Toplam f
Uygulamanın Değişmesi	Düzenli ve daha fazla toplantı yapılması	6	125	131
	Etkinlik-gezi, konser yapılması	24	62	86
	İlgi çekici kulüp çalışmalarının yapılması	10	60	70
Yaklaşımın Değişmesi	Kulüp çalışmalarına önem verilmesi	61	88	149
	Üyelerin daha istekli olması		11	11
	Önemini anlatmak için konferans. yarışma yapılması		10	10
	Herkesin bilinçli ve sorumlu davranması		8	8
	Öğretmenlerin istekli olması		9	9
	İstemeyerek, formalite katılımın önlenmesi		13	13
İşleyişin Değişmesi	Yetenek, ilgi ve isteğe göre kulübe girilmesi	4	7	11
	Öğrenci görüşlerinin sorulması	6		6
	Boş geçmemesi	3		3
	Hiç yapılmaması (gereksiz, kapatılmalı)		13	13
	Sınavların engel olmaması		5	5
	Gönüllülüğe dayalı katılımın sağlanması		4	4
	Eğitim sisteminin değişmesi		3	3
Denetim yapılması		1	1	
Olanakların Artırılması	Ders saatinin artırılması	22	9	31
	MEB in bütçe ayırması		6	6
	Çalışmalar için donanım sağlanması	4	4	8
	Turnuva için satranç alınması		2	2
		140 (%24)	440 (%76)	580

Düzenli toplantı yapılması (f=131), Önem verilmesi (f=149), Etkinlik, konser, gezi yapılması (f=96), ilgi çekici kulüp çalışmalarının yapılması (f=70), ders saatinin artırılması (f=31) hem ilköğretim hem lise öğrenci grubunun en sık ifade ettiği önerilerdir. Sosyal kulüp çalışmalarının etkililiği konusundaki en sık ifade edilen sosyal kulüp çalışmalarının önemsenmesini kapsayan önerilerin çoğunlukta olduğu "Yaklaşımın Değişmesi" teması altında toplanmaktadır. Yaklaşımın değişmesi teması çerçevesinde bir öğrenci (Kız, 10. sınıf): "Derslerin birinci olması geleneği sona ermelidir. (Dersler)Kulüplerle eşit dereceye gelmelidir" önerisini yapmaktadır. Uygulamada sosyal kulüp etkinliklerinin sayısı, çeşit ve niteliğinin artırılması önerilerini içeren "Uygulamanın değişimi" teması kapsamında bazı öğrenci önerileri (Kız,10.sınıf): "Daha çok etkinlik yapılmalı, çeşitli korolar, sahne oyunları düzenlenmeli"; (Kız,10.sınıf) "Huzurevlerine, Darüşşafakaya gezi düzenlenebilir. Greenpeace gibi gidip Boğaz'ı temizleyebiliriz" şeklinde ifade edilmektedir. "İşleyişin Değişimi" teması altındaki öğrenci önerilerinden bazıları ise (Kız,11. sınıf) "Kulüp seçimi gönüllülük esasına dayanmalıdır. Kulüp çalışmaları için daha çok zaman ayrılması gerekmektedir. Kulüp çalışmaları için kısa aralar değil verimli saatler ayrılmalıdır"; (Kız,10.sınıf) "Verilebilecek çalışmalar zorunluluktan çok öğrencinin severek yapacağı projelere dönüştürülmeli"; (Kız,10.sınıf) "Öğrenciler gerçekten ilgili olduğu alanda çeşitli gezilerle, farklı yerlerde çalışma fırsatını bulabilmelidir" olarak sıralanmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin öğrencilerin görüşleri incelenmiş ve konu ile ilgili olarak ortaya çıkan değişim ihtiyacının nedenleri üzerinde durulmuştur. Araştırma sonuçları incelendiğinde sosyal kulüp çalışmalarını ilköğretim öğrencilerinin etkili bulunduğu ancak lise öğrencilerin bu çalışmaların etkili olduğunu düşünmediği görülmektedir. Özkaptan'ın (2007) çalışmasında da sosyal kulüp çalışmalarının devlet okullarında hedeflerine ulaşmadığını bulunmuş, Gökyer ve Zincirli'nin (2011) çalışması da kulüp çalışmalarının etkili ve verimli geçmediğini, danışman öğretmenlerin öğrencileri tanımadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bunun muhtemel nedeninin liselerde sosyal etkinliklerden çok ders başarısı ve sınava ağırlık veren bir yaklaşım ile çalışmaların önemsenmemesi ve öğretmen ve okul yönetimlerini kulüp çalışmalarının etkili şekilde uygulanması konusunda motive edici maddi ve manevi şartların sağlanması gerekliliği ile açıklanabilir.

Sosyal kulüp çalışmaları sonucunda öğrenciler en çok kendini tanımakta, bireysel farklılıklara saygı göstermekte ve farklı görüş, inanç ve kültürel değerleri hoşgörüle karşılamakta, diğer yandan toplumsal sorunların çözümüne ilişkin projeler geliştirme, planlı çalışma ve problem çözme becerisi kazanma düzeyleri daha düşük kalmaktadır. Lise öğrencileri bu kazanımları elde etmek konusunda ilköğretim öğrencilerine göre daha olumsuzdur. Bu bulgulara göre lise öğrencilerinin okullarındaki sosyal kulüp çalışmalarını yetersiz buldukları, sosyal kulüp çalışmalarının proje geliştirme, planlı çalışma ve problem çözme becerilerini kazandırma açısından amaçlarına ulaşamadığı söylenebilir. Benzer şekilde Keskin'in(2005) çalışması da yönetmeliklerle hedeflenen amaçlara ulaşılamadığını göstermektedir. Bu kazanımların resmi yönetmeliklerde yazılı olarak ifade edilen sosyal kulüp çalışmalarının amaçları arasında yer alması bakımından okullardaki sosyal kulüp çalışmalarının özellikle liselerde amacına ulaşamadığı şeklinde değerlendirilebilir. Bu bulgu, sosyal kulüp çalışmalarına liselerde 15 günde bir saat ayrılması, toplantı mekânları ve etkinlik yapma olanaklarının kısıtlılığı, öğretmen motivasyonunun düşüklüğü, eğitim yöneticilerinin gelişim döneminde gençlerin yaşam becerilerinin artırılmasında sosyal kulüp çalışmalarının öneminin anlaşılmasına dair bir zihniyet değişimi gerektiği ile açıklanabilir.

Araştırma sonuçlarına göre sınıf düzeyi yükseldikçe sosyal kulüpleri etkili bulma düzeyi düşmektedir. Sosyal kulüp çalışmalarını en etkili bulan grubu 6. Sınıflar, en etkisiz bulan grubu 11. sınıflar oluşturmaktadır. Bu bulgu alanyazında Gökyer ve Zincirli'nin (2011) çalışması ile de desteklenmektedir. 6. sınıftaki kulüp temsilcisi öğrencilerin görevlerini 7. ve 8. sınıftakilere göre daha yüksek düzeyde gerçekleştirdikleri bulunmuştur. Bu bağlamda gelişimsel olarak alt sınıflardaki yaşı küçük öğrencilerin, hem sosyal kulüplerden beklenti düzeylerinin hem de yararlanma düzeylerinin üst sınıflara göre daha fazla olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Buna yönelik olarak sosyal kulüp çalışmalarının etkililiğini artırmaya dönük yasal ve uygulamaya dönük politikalar geliştirirken sınıf düzeylerine göre beklenti ve ihtiyaçların dikkate alınması, bu ihtiyaçlara göre düzenlemeler yapılması önem taşımaktadır. Buna göre sosyal kulüplere daha fazla zaman ayrılması, okul yöneticilerini ve öğretmenleri etkinlik yapmaya teşvik eden düzenlemelerin yapılması ve öğrencinin sürece katılımının sağlanması önerilebilir.

Araştırmada öğrencinin üye olduğu kulüp değişkenine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu durum bir anlamda öğrencilerin fark gösterecek düzeyde bir hassas etkililik algısına sahip olamadıkları şeklinde de değerlendirilebilir. Fark olmamasına rağmen müzik kulübünün en yüksek, felsefe kulübünün en düşük katılıma sahip olması, geleneksel kulüpler ile sanatla ilgili kulüplerin, daha etkili algılandığı şeklinde değerlendirilebilir. Canbay(2005)'in çalışmasında ilköğretim okullarında sosyal kulüpler ve müzik kulübünün önemi incelenmiş, müzik eğitimi alan öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmeleri, sanatsal beğeni ve estetik algılama düzeylerini yükseltip geliştirmeleri yönünde müzik kulüplerinin önemli bir işlevi üstlendiği vurgulanmıştır. Bu noktada başta müzik olmak üzere resim, tiyatro, edebiyat gibi sanat içerikli kulüplerin hem daha etkili hem daha etken olduğu söylenebilir. Bu anlamda sosyal kulüplerin öğrencileri mesleğe yönlendirmede bir etki potansiyeli olduğu, meslek seçiminde kulüp çalışmalarının yönlendirme rolü üzerinde durulması gerektiği düşünülebilir.

Nitel analiz sonuçları incelendiğinde sosyal kulüplerin etkili olma nedenlerinin öğretmen etkisi ve kişisel gelişim temalarında toplandığı görülmektedir. Sosyal kulüplerin etkili olma nedenleri ile ilgili olarak görüş bildiren öğrencilerin daha çok ilköğretim öğrencileri olduğu düşünülürse öğrencilerin sosyal kulüp çalışmaları ile kendilerine olan güvenlerinin arttığını, sorumluluk duygusu kazandıklarını ve bu çalışmalar sayesinde sosyalleştiklerini söylemek mümkündür. Bu konuda öğretmenin ilgisi, çabası ve kulüp çalışmalarını düzenli yürütmesi kulüplerin etkililiğini arttırmaktadır.

Sosyal kulüplerin etkisiz olma nedenleri “Uygulama boşluğu”, “Önemsememe yaklaşımı”, “Yönetsel sorunlar” ve “Kişisel nedenler” temaları altında toplanmıştır. Araştırma bulgularına dayalı olarak ortaya çıkan “Uygulama boşluğu” temasının daha sonraki çalışmalarda incelenerek derinleştirilebilir, yeni bir kavramsal tanımlama olduğu düşünülebilir. Buna göre Uygulama boşluğu, “Yazılı ve yasal olarak belirtilmesi, muhatapları tarafından öneminin kabul edilmesi ve bilinmesine rağmen, uygulamaların sınırlı-eksik ya da hiç gerçekleşmemesi durumu” , “Bireysel ve kurumsal olarak iç ve dış denetim eksikliğine bağlı, hesap verebilirlik konusunda sorumluluk taşımama durumu” olarak tanımlanabilir. Özellikle “Uygulama boşluğu” ve “Önemsememe Yaklaşımı” temalarının ortaya konulması da liselerde sosyal kulüp çalışmaları konusunda uygulamaların denetlenmesi, hesap verebilirlik mekanizmalarının oluşturulması, öğretmenleri teşvik edip motivasyonlarının maddi manevi artırılması, okul yönetimine daha çok sayıda etkinlik yapmaya yönelik imkânların sağlanması ve özellikle sosyal kulüp çalışmalarına özel zaman ayrılması, gönüllülüğe dayalı kulüp üyeliğinin dikkate alınması, ilgi çekici ve yetenekleri geliştirici etkinliklerin yapılması önerilebilir. İlköğretim kademesinde ise çalışmalar görece etkili bulunmakta, öğretmen rehberliği ve zevkli çalışmalar yapılması, kişisel gelişimlerine katkı sağlaması etkililik nedenleri olarak ifade edilmektedir. İlköğretimde öğrencilerin sınıf öğretmenleri ile birlikte sosyal kulüp çalışmalarını yürütmeleri, bu anlamda zaman ve mekân sorunlarının olmaması ve yaşları itibariyle müfredatta etkinliklerle öğrenmeye dayalı yaklaşımın daha çok sık uygulanıyor olmasına bağlanabilir.

Massoni’ye (2011) göre kulüp çalışmaları öğrencinin yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Bu tür ders dışı etkinlikler öğrencinin davranışlarını geliştirmekte, okul performansını artırmakta, okul devamsızlığı azaltmakta, sosyalleşmesini sağlamakta ve sağlıklı birer yetişkin olmalarında etkili olmaktadır. Bu nedenle öncelikle öğretmenlerin bu tür etkinliklerin eğitimdeki öneminin farkında olması gerekmektedir.

Bulgulara göre liselerde etkisizlik nedeni etkinlik ve toplantı yapılmaması ile önemsememe, ilköğretimde ise ders sayısının yetersizliğidir. Bir diğer çalışma da okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler, kulüpleri yeterince önemsemedikleri, sosyal kulüp etkinliklerinin büyük ölçüde uygulanmadığı bulunmuştur (Eroğlu,2008). Zevkli etkinlikler yapılması ve olumlu öğretmen rehberliğinin ise sosyal kulüp çalışmalarının etkililiğinin önemli nedenleridir. Nedenlere ilişkin bulgular, öncelikle öğrencilerle düzenli toplantılar yapma ve var olan etkinlik yapmama, önemsememe gibi uygulama boşluklarının giderilmesine yönelik tedbir almak gerektiğini vurgularken; zevkli etkinlikler sunma ve öğretmen ilgisinin sosyal kulüplerinin etkililiğini ve öğrenci kazanımlarını artırıcı önemli faktörler olduğu izlenmektedir. Bu açıdan eğitim yöneticilerinin liselerde sosyal kulüplerin etkililiğinde “önemsememe” ve “uygulama boşlukları” sorunlarının giderilmesine dönük anlayışın değiştirilmesi, uygulamaların düzenlenmesi, denetim mekanizmasının kurulması ve okullar ve öğretmenlere daha çok etkinlik yapabilmeye olanağı sağlayacak yönetsel tedbirlerin alınması önerilebilir.

Öğrencilerin sosyal kulüplerin etkililiği konusunda geleceğe yönelik önerileri “uygulamanın değişmesi”, “yaklaşımın değişmesi”, “işleyişin değişmesi” ve “olanakların artırılması” temalarında toplanmıştır. Buna göre kulüp çalışmalarına daha fazla önem verilmesini ifade eden önerilen çoğunlukta olduğu “yaklaşımın değişmesi” öğrencilerin en sık görüş bildirdiği tema olmuştur. Bunu etkinliklerin ve toplantıların daha fazla olması gerektiğini belirten “uygulamanın değişmesi” teması izlenmektedir. “İşleyişin değişmesi” teması altında ise genelde kulüplere öğrenci seçimi ve denetim konusunda öneriler belirtilmiştir. Bu durumda sosyal kulüp çalışmalarında bir değişim ihtiyacı olduğu açıkça görülmektedir.

Bu araştırma ilköğretim ve lise öğrencilerinin sosyal kulüplerin etkililiğine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin genel olarak sosyal kulüpleri etkili bulmadığı, öğretim kademesine göre ilköğretim öğrencileri görece etkili bulurken lise öğrencilerinin etkili bulmadığı; etkisizlik nedeni olarak etkinlik ve çalışma yapılmamasını içeren “uygulama boşlukları”nın olduğu ve kulüplerin önemsenmediği ortaya çıkmıştır. Etkililik nedeni olarak öğretmen rehberliğinin ve kişisel gelişim olanaklarını sağlamanın önemi ortaya konulmuştur. Öneriler doğrultusunda sosyal kulüp çalışmalarının etkililiği bağlamında okul sistemi içinde çalışmaları düzenleyecek, uygulama boşluklarını ortadan kaldıracak “konuyu bireyin kapasitesi ve yeteneklerinin gelişimi”ni sağlayan bir eğitim faaliyeti olarak ele alacak bir paradigma değişimine ihtiyaç olduğu belirlenmiştir. İleriye dönük benzer bir çalışmanın öğretmen ve yöneticiler üzerinde yapılmasının uygulamada yer alan kişilerin görüş ve önerilerini ortaya koymasından yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca olanakların artırılması, uygulama, yaklaşım ve işleyişin değişimi talebinin, eğitim yönetimi bağlamında hangi tip yönetsel düzenlemelerle karşılanabileceğini inceleyen diğer araştırmaların da alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Extended Abstract

Introduction

Schools are not just places where academic information is transferred; they are institutions where the skills and interest areas of students are developed with extra-curricular activities where they become socialised and are expected to acquire positive behaviours. Besides academic teaching, schools are responsible for planning and implementing social activities and extra-curricular activities. In this sense it can be stated that schools provide teaching by means of lessons and education through social activities. Opportunities are provided to students to participate in extra-curricular activities so that they may develop their talents and gain new skills.

School based extra-curricular activities provide highly structured leisure environments, in which adolescents can exert control and express their identity through choice of activity and actions within the setting (Darling, Caldwell & Smith, 2005) Extra-curricular activities are significantly important for social life in regards to developing individual and social skills and positive psychological impact such as self-esteem and self-control which lead to the self-actualization of the students. In this regard, it is important to implement social, arts and sporting activities and to ensure that these are conducted effectively. According to Awbrey, Longo, Lynd & Pyne (2008), school environment can affect students' social skills. Schools, as the first institution for socialization, carry the responsibility for the important function of developing social skills and preparing students for life. In this context, it can be stated that education and school administrations and teachers have an important role to play in ensuring the school social club activities reach their aim and are conducted to effectively to support the psychological and social well-being of students and to provide an opportunity to ensure students realize their selves by drawing on their potential and skills. The students are the participants and beneficiaries of the activities of the social clubs. Thus, students' opinions regarding the activities of the student clubs and their effectiveness are an important source of information. Students' opinions are important in terms of the effectiveness of social clubs, the level of reaching their objectives whether the school practices are meeting the aims identified in regulations, student's attainments, problems experienced and possible advantages. In light of all such justifications, the identification of opinions and recommendations in concern with effectiveness of student clubs has been the focus of this study. The purpose of this study is to identify the opinions and recommendations of students on the issue of effectiveness of social clubs activities carried out in schools.

Method

Research Design

In this survey, both qualitative and quantitative methods were used. There were two reasons for using both these methods. Quantitative data was used to describe objectives of the study more effectively and qualitative data were used to reveal students' opinions more detail.

Participants

The study comprises of a sample of 1574 primary and high school students at 16 schools, in the five sub-provinces of İstanbul province (Bakırköy, Bahçelievler, Bayrampaşa, Sarıyer, Zeytinburnu) in 2011 – 2012 academic year. In this study, purposeful sampling was used for determining sub-provinces and students and schools were selected randomly.

Instrument

The quantitative data was collected by the “Opinions about the Aims of Social Clubs Scale” which was developed by the researchers. Opinions about the Aims of Social Clubs Scale comprises of three sections entitled personal information, opinions about the aims of social clubs and open ended questions about social clubs effectiveness and students’ recommendations. The second section of the scale is Likert- Type scale. For the reliability and validity of the Scale Cronbach Alpha value is .97. Factor loading values of Scale items are between .87 and .68. Explained total variance is %63.7. For the quantitative data, consistency, credibility and transferability were examined. Qualitative data was collected through the open ended questions.

Data Analysis

The quantitative data was analyzed by using percentages, frequencies, arithmetic mean, standard deviation, independent t-test and ANOVA. A significance level is used as $\alpha = .05$. To analyse the qualitative data, content analysis, inductive type of technique was used (Tesch, 1990; Akt. Creswell, 2012, 238).

Results

The results have shown that 30 % of the students found the activities effective and 70 % found them ineffective. While the activities of the social clubs have been found to be relatively effective by primary education students, they have been found to be ineffective by high school students. A significant difference has been found between primary and high school students. According to quantitative findings, as social club activities were found to be “moderately” effective by high school students, primary school students stated that the social club activities were effective at a “high” level. These findings show that there are problems concerning the implementation of social clubs in high schools and that they are not effectively implemented; it can be said that high school students have negative opinions of social clubs and find them ineffective. There were no differences found between genders and club members in terms of student opinions; however, there was a significant difference found according to the level of education and grade level. The qualitative findings have provided the opportunity to explain the reasons behind these findings in depth. The reasons of ineffectiveness of school social clubs had been collected under four themes which are “Implementation Gap”, “Managerial Problems”, “Personal Reasons”, “Lack of Importance”. The reasons for students finding the social clubs ineffective were that school principals and teachers did not find social clubs activities’ important, no meetings or events were conducted and insufficient club course hours. Recommendations about school social clubs effectiveness had been collected under the themes of “Change of Implementations”, “Paradigm Shift”, “Change of Operations”, “Improvement of Conditions”.

Discussion, Conclusion & Implementation

Based on the research findings, it can be stated that there are significant implementation problems of the social clubs in schools and that the activities are not implemented effectively and that the high school students have a negative opinion about the activities of the social clubs in their schools and find them ineffective. Also, it can be stated that teachers and school administration must be provided with monetary and moral support to implement the social activities effectively. Especially in concern with reasons for ineffectiveness such as “Implementation gap” and “Lack of importance” as found for high school students, it is recommended that implementation should be supervised, accountability mechanisms should be established, monetary and moral incentives should be increased for teachers to provide motivation, provision of more resources to school administrations to conduct more activities, and to especially allocate special time for social club activities, to take into consideration the

volunteering nature of club membership and to conduct activities which are interesting and which develop their talents and skills. Qualitative findings provided an opportunity to conduct an in-depth analysis of the reasons behind the results. According to the findings, it can be said that high school students find the social clubs ineffective, because activities and meetings are not held and in primary education the number of lessons is not enough. Another study has found that school administrations, teachers and students do not sufficiently place importance on the clubs and that the activities of the social club are not implemented (Eroğlu, 2008). Exciting and attractive activities and positive teacher guidance are important reasons for finding social club activities effective. The reasons for the findings can be summarised as follows: emphasis should be given for students to holding regular meetings and measures should be taken against not regularly conducting activities and for importance to be given to the social clubs; clubs should be fun and teachers' interest for the social clubs and activities which increase the attainments for students are factors which increase the importance placed on activities. From this perspective, it is recommended that problems of "lack of Importance" and "gaps in implementation" should be eliminated by school administration in high schools, changing their attitude, organising the implementation, establishing supervision mechanisms and taking measures to provide the opportunity for schools and teachers to conduct more activities to ensure the effectiveness of social clubs. Recommendations about school social clubs effectiveness had been collected under the themes of "Change of Implementations", "Paradigm Shift", "Change of Operations", "Improvement of Conditions". It shows that managerial interventions were needed to meet these students' demand about changes of implementations.

The opinions of primary and high school students concerning the effectiveness of social clubs were investigated in this study. The results of the study showed that students, in general, did not find the social clubs effective and the reasons for this opinion was that managers and teachers did not find the clubs important or that there were various inadequacies in the implementation. It is thought that a similar study to ascertain the opinions and recommendations of practitioners such as teachers and administration on the matter should be conducted.

Developing policies to improve the effectiveness of social clubs filling the gaps in practice, the paradigm shift towards social clubs, considering the expectations and the needs of students in terms of grade levels, increasing activities and participations, providing sufficient hours for social clubs activities in curriculum and making some regulations which encouraging principals and teachers to do social clubs activities can be recommended.

Kaynakça

- Akfırat, Ö. F. (2004). *Yaratıcı dramanın işitme engellilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi*. Unpublished doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkök, F. (1996). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi, öğretmen el kitabı*, Ankara : MEB Basımevi.
- Alavi, S. S., Maracy, M. R., Jannatifard, F. & Eslami, M. (2011). The effects of psychiatric symptoms On the internet addiction disorder isfahan's university students. *Journal of Research in Medical Science* ,16 (6). 793-800.
- Albayrak Arın, G. (1999). *Sosyal beceri envanteri'nin ergenler için geçerlik ve güvenilirliği*. Unpublished master's thesis, Çukurova Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Awbrey, C., Longo, A., Lynd, A.& Payne, C. (2008). *Increasing social skills of elementary school students through the use of literature and role playing*. Saint Xavier University & Pearson Achievement Solutions, Inc. Field Based Masters Programme, Chicago, Illinois (Retrieved September 12, 2013, from files.eric.ed.gov/fulltext/ED502712.pdf)
- Balcı, A. (2005). *Etkili okul ve okul geliştirme*. Ankara: PegemA Yayınevi

- Barnard, C. I. (1938). *The functions of the executive*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bauminger, N. (2002). The facilitation of social-emotional understanding and social interaction in high-functioning children with autism: intervention outcomes. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 32 (4), 283–298.
- Büküşoğlu, N. & Bayturan, A. F. (2005). Serbest zaman etkinliklerinin gençlerin psikososyal durumlarına ilişkin algısı üzerindeki rolü. *Ege Tıp Dergisi*, 44 (3), 173-177.
- Canbay, A. (2007). İlköğretim okullarında sosyal etkinlikler ve müzik kulübünün önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 174, 162-169.
- Caplan, S., Williams, D. & Yee, N. (2009). Problematic internet use and psychosocial well-being among MMO players. *Computers in human behavior*, Doi: 10.1016/j.chb.2009. 06.06.
- Creswell, C. W. (2012). *Educational research, planning, conducting and evaluating quantitative and Qualitative research*. (Forth Edition), USA: Pearson Education Inc.
- Darling, N., Caldwell, L.L. & Smith, R. (2005). Participation in school-based extracurricular activities and adolescent adjustment, *Journal of Leisure Research*, 37(1), 51-76.
- Dikmeer, İ. A. (1997). *Sosyal beceri eğitiminin içedönük ergenlerin içedönüklük düzeylerine etkisi*. Unpublished master's thesis, Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Elibol Gültekin, S. (2008). *5 Yaş çocuklarının sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Unpublished master's thesis, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eliot, S. N. & Busse, R. T. (1991). Social skills assesment and intervention with children and adolescents. *Social Psychology International*, 12, 63-83.
- Eroğlu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki sosyal kulüp çalışmalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Elmadağ ilçesi örneği)*. Unpublished master's thesis, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gökkyer, N. & Zincirli, M. (2011). The perceptions of advisors and social club representative students on the level of realization of social club activities performed. *E-journal of New World Sciences Academy*, 6 (2), 1836-1851.
- Grasso, A. J. (1994). Management style, job satisfaction and service effectiveness, *Administration in Social Work*, 18 (4), 89-105.
- Gresham, F.M. & Elliott, S.N. (1984). Assesment and classification of children's social skills: A Review of Methods and Issues, *Social Psychology Review*, 13, 292-301
- Gresham, F.M. & Elliott, S.N. (1990). *Social skills rating system manual*. Circle Pines, MN: American Guidance Service.
- Gresham, F.M., Eliot, S. N. & Ketler, R. J. (2010). Base rates of social skills acquisition/performance deficits, strenghts and problem behaviors: an analysis of the social skills improvement system-rating scales. *Psychological Assesment*, 22 (4), 809-815.
- Hoy, W. K. & Miskel, G. C. (1987). *Educational administration: theory, research and practice* (Third Edition). New York, NY: Random House.
- Karslı, M. D. (2004). *Yönetmeliklik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Karslı, S. (2006). *İlköğretim okullarında sosyal kulüp çalışmalarının öğrencilerin yöneticilik niteliklerinin gelişmesine katkısı: Beypazarı ilçesinde bir araştırma*. Unpublished master's thesis, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keskin, D. (2005). *İlköğretim okullarında sosyal kulüp faaliyetlerinin durumu (Adapazarı örneği)*. Unpublished master's thesis, Sakarya Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Kozanoğlu, T. (2006). *Utangaçlıkla baş edebilme sosyal beceri eğitim programının ergenlerin utangaçlık düzeylerine etkisi*. Unpublished master's thesis, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Libet, J. M. & Lewinsohn, P. M. (Apr.,1973). Concept of social skill with special reference to the behavior of depressed. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 40 (2), 304-312.
- Massoni, E. (2011). *Positive effects of extra curricular activities on students*, ESSAI, 9. Retrieved November 14, 2013 from <http://dc.cod.edu/essai/vol9/iss1/27>. 14.11.2013)
- Mahoney, J. L., & Gairns, R. B. (1997). Do extracurricular activities protect against early school dropout? *Developmental Psychology*, 33(2), 241-253.
- Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği (2005). *Resmi Gazete*, 13.01.2005, Sayı: 25699.
- Özkaptan, E. (2007). *Okullardaki sosyal kulüp etkinliklerinin rekreasyonel açıdan değerlendirilmesi (Adapazarı ortaöğretim kurumları örneği)*. Unpublished master's thesis, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sticher, J.P., Herzog, M. J., Visovsky, K., Schmidt, J., Randolph, Schultz, T. & Gage, N. (2010). Social competence intervention for youth with asperger syndrom, and high functioning autism: an initial investigation. *Journal of Autism and Developmental Disorders. Springer Science & Business Media*. 40, 1067-1079.
- Tesch, R. (1990). *Qualitative research: analysis types and software tools*. Bristol, PA: Palmer Press.
- Williams, C. A. (2011). Mentoring and social skills training: ensuring beter outcomes for youth in foster care. *Child Welfare*. 90 (1), 59-74.
- Yılmaz, K. & Taşdan, M. (2006). İlköğretim okulu yöneticilerinin okul yönetiminde etkililik hakkındaki görüşleri ile ilgili nitel bir araştırma, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 39(2),125-150.